

Підсумки економічного розвитку України у 2025 році

ANNUAL ECONOMIC RESULTS OF THE YEAR IN 20 NOMINATIONS

ЕКОНОМІЧНІ ПІДСУМКИ 2025 РОКУ В УКРАЇНІ

Українська економіка у 2025 році продовжувала функціонувати в умовах радикальної невизначеності, зовнішньої турбулентності та внутрішньої інституційної суперечливості. Широкомасштабна російська війна проти України залишається домінуючим фактором впливу на економічні рішення Уряду, бізнесу та домашніх господарств.

Щорічний перерозподіл ~30% ВВП на оборону в період 2023–2025 років вплинув на структуру капіталу, інвестиційні та виробничі рішення економічних суб'єктів. Не менш значущим фактором впливу на поведінку виробників товарів та послуг була і залишається Держава.

Середньорічні невоєнні витрати органів держуправління у 2022-2025 роках становили ~42% ВВП.

Домінування неринкового сектора в економіці за низької регуляторної якості, слабкої ефективності Уряду, всепроникний конфлікт інтересів у структурах та організаціях влади та бізнесу, крихка система стримувань та противаг насамперед з боку парламенту та правоохоронних органів – все це посилювало, загострило проблему **корупції** та пов'язані з нею витрати для українського Підприємця.

У 2025 році сукупні податкові, регуляторні, трансакційні витрати для легального та «сірого» бізнесу збільшилися. Широке поширення дискреційних практик (суб'єктивне трактування положень актів законодавства) при довгому списку узаконених дискримінаційних норм (список «білого бізнесу», національний кешбек, кредитна програма «5-7-9», режим мобілізації та бронювання, відкриття 112 технопарків з особливим регуляторним режимом, преференції при доступі до державних закупівель паралізували реалізацію принципу рівності умов господарювання. Як наслідок — в українській економіці найприбутковішим став бізнес держави з державою на гроші та активи держави.

Активізація Уряду щодо погіршення умов роботи ФОП, у тому числі запровадження для них ПДВ, є черговим заходом для зниження рівня довіри до влади, витіснення суб'єктів малого підприємництва.

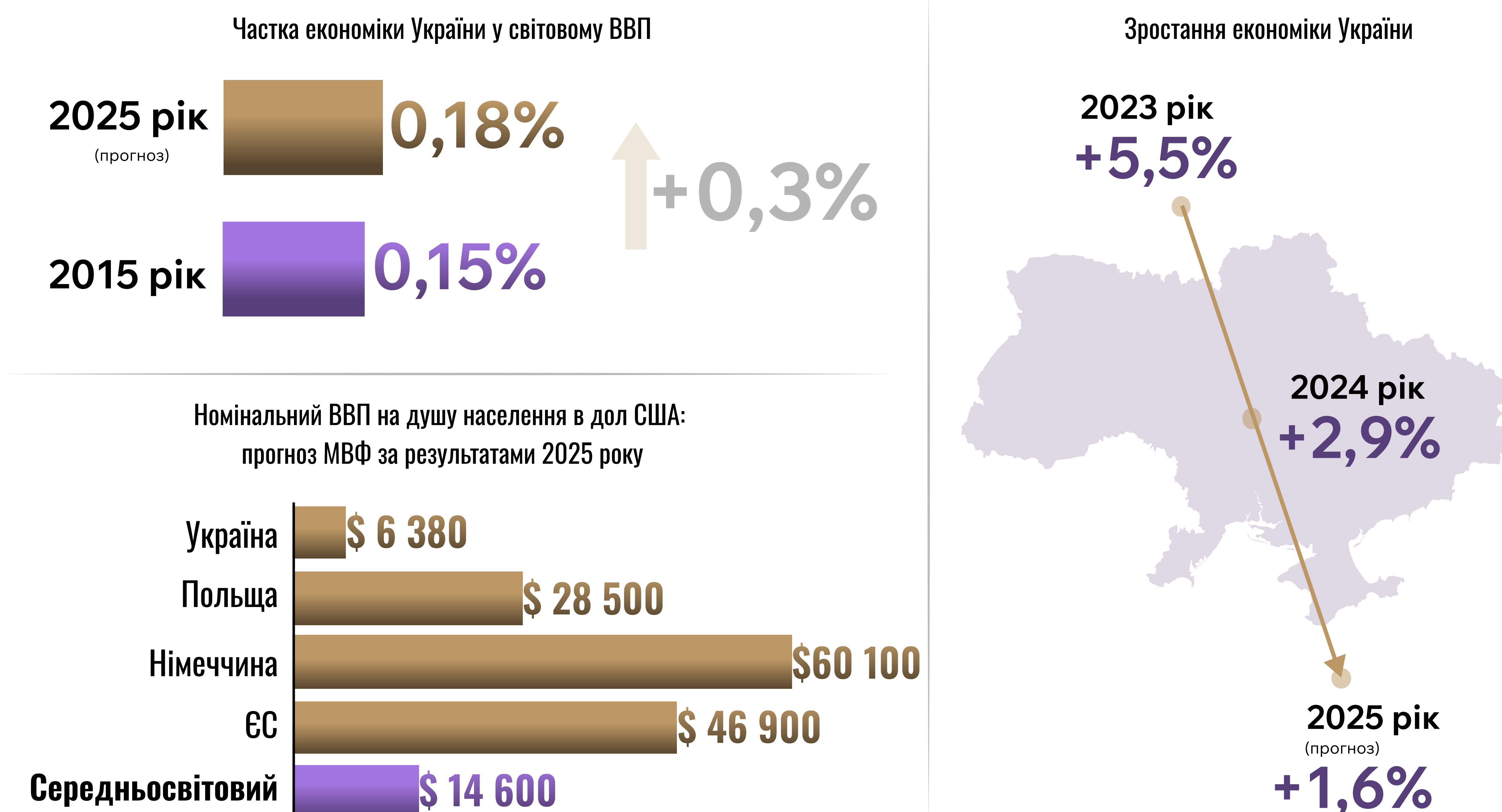
Уповільнення зростання ВВП України та невтішні прогнози

У 2025 році спостерігалася різношвидкісна динаміка економічних, інвестиційних, виробничих, фінансових процесів та явищ. З одного боку, ми відзначаємо уповільнення, зниження інтенсивності певних тенденцій. Всупереч офіційним прогнозам темпи зростання ВВП у 2025 році суттєво знизилися. Враховуючи падіння ВВП на 28,8% у 2022 р. за нинішнього рівня доходів такі темпи відновлення економіки України є незадовільними.

Після зростання на 5,5% ВВП у 2023 році та 2,9% ВВП у 2024 році попередньо українська економіка у 2025 році додасть лише 1,6% ВВП. За підсумками 2025 року частка економіки України у світовому ВВП становитиме мізерні 0,18%, а 20 років тому вона була 0,15%.

За прогнозованими підсумками 2025 року ВВП на душу населення України становитиме \$6382. Це становить: 13,6% від рівня Європейського Союзу, 43,7% від середньосвітового ВВП на душу населення, 22,4% від рівня Польщі та 10,6% від Німеччини.

Економіка України: ключові показники 2025

Минулого року у [економічних підсумках 2024 року](#) ми розглядали 2 сценарії розвитку подій — базовий, який більш виглядав як оптимістичний, оскільки обіцяв зростання економіки до 2,5-3% та песимістичний (падіння на 2,5%), маємо констатувати, що маємо хоча б мінімальне, але все ж таки зростання цього року.

Для порівняння: за оцінкою МВФ та ОЕСР світова економіка у 2025 р. збільшиться на 3,2% ВВП, а азійські країни, що розвиваються – на 5,2% ВВП.

Інвестиції в Україну: бум не очікується

Очевидно, що український Уряд, активно витісняючи приватних інвесторів та виробників з економіки, збільшуючи неринковий сектор, досяг не прискорення зростання, інвестиційного буму, активізації підприємницької активності, а зворотного результату. Причому навіть мінімальні темпи зростання ВВП у 2025 р. далися українській економіці дуже складно.

2025 рік характеризується також зниженням інвестиційної активності приватного сектору.

За підсумками 2024 року частка України у накопичених прямих іноземних інвестиціях (ПІІ) світу становила 0,1%, накопичених ПІІ Євросоюзу – 0,48%.

Обсяг накопичених Україною ПІІ на душу населення становив \$1516. Причому цей показник становить лише 17,7% від польського, 7,4% чеського, 22,7% румунського, 24,2% середньосвітового та 5,9% від Євросоюзу.

За підсумками 2024 року інвестиції в основний капітал в Україні становили 18,6% ВВП, у 2023 р. – 18,1% ВВП. У 2025 році їхній обсяг очікується на рівні 20% ВВП.

ЛЕВОВА ЧАСТКА ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ ПОВ'ЯЗАНА З ВПК, ЕНЕРГЕТИКОЮ ТА ВІДНОВЛЕННЯМ ЗРУЙНОВАНИХ АКТИВІВ. ЗА УЧАСТІ УРЯДУ, ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРА ВІДБУВАЄТЬСЯ ФОРМУВАННЯ НЕ НОВОЇ РИНКОВОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ, А ЗАМІНА ОДНОГО НОМЕНКЛАТУРНО-ОЛІГАРХІЧНОГО УСТРОЮ ІНШИМ.

Експорт в падінні, імпорт зростає

У 2025 році ми фіксуємо також зниження **товарного експорту**. За три квартали поточного року його обсяг виявився навіть меншим за \$30 млрд, що на 4,1% менше, ніж було за аналогічний період 2024-го.

При цьому **імпорт товарів** за цей період перевищив \$60 млрд, що на 17,5% більше, ніж за 9 місяців 2024 року.

Для порівняння: товарний експорт на душу населення у Польщі 2024 році становив \$9872, у Туреччині - \$3080, у середньому по світовій економіці - \$3057, у ЄС - \$15890. В Україні цей показник склав \$1170, що становить 11,9% від рівня Польщі, 38% від рівня Туреччини, 38,3% від середньосвітового, 7,4% від середнього щодо Євросоюзу.

Україна, як і раніше, надто залежна від експорту сировинних товарів, і навіть у цій сфері економічної діяльності не розкрито потенціал нашої економіки. За даними ЮНКТАД, частка сировинного експорту від загального товарного експорту України становить 62,5%. Частка країни у світовому експорті сировинних товарів загалом становить лише 0,43%, а по сільськогосподарській сировині – 1,1%.

Прогнози економічного зростання та причини уповільнення

У 2025 році відбулося одночасне погіршення трьох взаємозалежних параметрів макроекономічної стабільності. Дефіцит бюджету органів державного управління, дефіцит торговельного балансу та дефіциту платіжного балансу – всі вони перевищили 20% ВВП.

Очевидно, тотальне одержавлення економіки, жорсткі обмеження та бар'єри на шляху переміщення капіталу, українська бюрократія, широке поширення дискримінаційних практик ізолюють Україну від європейської та міжнародної системи поділу праці, ускладнюють входження до глобальних та регіональних ланцюжків цінності. В результаті слабшає національна система економічної безпеки, що показав цього річний **Індекс економічної безпеки**.

За гострого дефіциту фінансових ресурсів, сучасних технологій, висококваліфікованих кадрів, за високих ризиків безпеки, слабких правових інститутів захисту прав власності та вкрай низького рівня економічної свободи Україна суттєво знижує шанси на вихід на траєкторію швидкого (7 – 10% ВВП), довгострокового (15 – 20 років) економічного зростання.

Ані План пріоритетних дій Кабінету Міністрів на 2025 рік (прем'єр-міністр Д. Шмигаль), ані Програма дій та План пріоритетних дій нового Кабінету Міністрів Ю. Свиріденко **не містять пропозицій**, виконання яких ліквідувало б основні перешкоди для прискорення економічного зростання та нейтралізації джерел макроекономічних, бюджетних, фінансових та соціальних дисбалансів.

У цьому році **державний борг** із високим рівнем ймовірності перевищить 100% ВВП, а інфляція стійко перебуває у зоні двозначних значень. Уряд живе не статками, працює не з наукових позицій, ігнорує здоровий глузд і рекомендації вчених з економічної безпеки та з основ макроекономічної стабілізації.

Негативні наслідки збільшення податків під час війни

У 2025 році податкові доходи в Україні за прогнозами становитимуть 37,3% ВВП, що більше ніж у довоєнному 2021 році (33,5%). Підвищення податкового навантаження на 11,3% з 2021 по 2025 рік (як частка до ВВП) в умовах різкого загострення ризиків, підвищення витрат доступу до капіталу, ринку праці – це ознаки погіршення якості системи економічної безпеки.

Для порівняння наводимо дані по податковому тиску в інших країнах.

Податкове навантаження у країнах світу (дані МВФ за 2023 рік)

КРАЇНА	ПОДАТКИ, % ВВП
Україна	32,3%
Чехія	35,0%
Болгарія	30,5%
Ірландія	22,4%
Південна Корея	28,9%
Румунія	28,8%
Швейцарія	27,8%
Туреччина	23,5%

У країнах **ОЕСР** середнє податкове навантаження становить 33,9%.
В Україні податкове навантаження становило 34,5% ВВП у 2024 році, й зросте до 37,3% за підсумками 2025 року.

ЗБІЛЬШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТИСКУ НА УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС, ЯКИЙ ПОТЕРПАЄ ВІД ВІЙНИ - ЦЕ ІГНОРУВАННЯ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ.

Для оцінки обсягу сукупних вимог Держави до людини крім податкового навантаження слід додати інші види та форми зобов'язань. Українці працюють ~62% часу на рік для сплати податків (методологія розрахунку від британського Інституту Адама Сміта).

УКРАЇНЦІ ПРАЦЮЮТЬ ТІЛЬКИ НА ПОДАТКИ 164 ДНІ НА РІК ЗА СЕРЕДНЬОЇ КІЛЬКОСТІ 264 РОБОЧИХ ДНІВ НА РІК.

Додамо сюди витрати виконання податкового законодавства, адміністрування податків та отримаємо День звільнення від податків (Tax Freedom Day) в Україні у 2025 році припав приблизно на 30 серпня.

З урахуванням загального регуляторного навантаження, інфляційного податку, тягара державного боргу та транзакційних витрат ми отримуємо День визволення українця від Держави у 2025 році мав святкуватись приблизно 25 жовтня.

Ця оцінка заснована на обсязі регуляторного навантаження ~16% ВВП, інфляційному податку ~10% ВВП та транзакційних витратах ~6% ВВП.
Під час широкомасштабної війни Росії проти України сукупний обсяг вимог Держави до бізнесу значно зріс. Ця тенденція збереглася й у 2025 році. Підстав вважати, що у 2026 році ситуація зміниться — немає.

Одним із негативних наслідків такої економічної політики є гостра криза культури заощадження.
Навіть до широкомасштабної російської війни заощадження в Україні становили 12,5% ВВП. За підсумками 2025 року вони за попередніми оцінками становитимуть 4,4% ВВП, тобто фіксуємо катастрофічне падіння заощаджень населення.

Для порівняння наводимо дані по заощадженнях в інших країнах.

Рівень валових заощаджень в країнах світу:
порівняння з Україною (дані МВФ за 2024 рік)

КРАЇНА	ЗАОЩАДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ, % ВВП
Україна	11,4%
Китай	42,7%
Південна Корея	35,7%
Ірландія	34,6%
Німеччина	26,8%
Чехія	28,0%
Туреччина	24,6%

Українці про ситуацію в країні: результати соціопитувань

2025 рік приніс цілу низку гучних корупційних скандалів, перш за все, **«Міндічгейт»**, зберігши при цьому низьку якість діалогу бізнесу та влади, маргіналізацію Верховної Ради у визначенні параметрів економічної політики та здійсненні моніторингу над її проведенням, домінацію синдикату VIP-бюрократії над значними ресурсами та активами економіки – все це поглибило кризу недовіри в країні, у тому числі до органів державного управління.

Про це яскраво свідчать результати соціологічних опитувань різних агенцій та дослідницьких структур. В липні 2025 року згідно з опитуванням Міжнародного республіканського інституту (IRI Ukraine) діяльність парламенту схвалювали 20%, Кабінету Міністрів – 27%, президента В. Зеленського – 65% населення.

Ситуація в країні та головна помилка влади

За результатами опитування «Загальна ситуація в Україні. Барометр. - жовтень, 2025» Центру SOCIS - 58,2% українців заявили, що ситуація в країні розвивається у неправильному напрямку. 34,4% відповіли, що вона розвивається у правильному напрямку. 61,3% населення вважало, що загальна ситуація в Україні за останній рік погіршилася. Економічна ситуація в Україні покращилася лише для 5,2% населення.

Три основні фактори негативного впливу на ситуацію в країні згідно з цим опитуванням:

- 1 Постійні атаки дронів та ракет на об'єкти енергетичної, комунальної та цивільної інфраструктури (48,6%)
- 2 Високий рівень корупції на державному рівні (48,2%),
- 3 Зниження рівня життя населення (підвищення цін, інфляція, зростання курсу валют тощо) – 44,5%.

У жовтні 2025 р. 60,5% українців заявили, що найбільшою помилкою нинішньої влади є «збереження високого рівня корупції та розкрадання бюджетних коштів».

Джерело: Загальна ситуація в Україні. Барометр. Жовтень, 2025.
Центр SOCIS <https://socis.kiev.ua/ua/2025-11-21/>

Довіра до органів влади в Україні

За опитуванням Інституту соціології НАН України (Українське суспільство. Хвиля 2025 року) лише 10,4% українців зазначили, що центральні органи влади справляють майже з усіма своїми обов'язками, тоді як 31,6% відповіли, що вони майже не справляються зі своїми обов'язками та 54,9% - справляються частково. 65,4% українців (вересень 2025 р.) негативно оцінюють функціонування Держави, у той час, як у травні 2022 року таких було 18,6%, у грудні 2022 р. – 26,1%.

Джерело: Українське суспільство. Хвиля 2025 року. Інститут соціології НАН України.
https://isnasu.org.ua/assets/files/monitoring/presentation_monitoring_2025.pdf

За опитуванням Київського міжнародного інституту соціології (KMIC) (вересень 2025 року) 71% українців вважають, що за період повномасштабного вторгнення рівень корупції в країні зріс.

Джерело: Київський міжнародний інститут соціології (KMIC)

<https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1551&page=1>

За опитуванням Центру Разумкова «Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, оцінка проблем, що існують в українському суспільстві (листопад 2025 р.)»

«частка тих, хто вважає, що події в Україні розвиваються у правильному напрямі, становила 32,5%, а тих, хто дотримується думки, що вони розвиваються в неправильному напрямі — 48%».

Слід акцентувати на рівні довіри до основних органів центральної влади. Так, Верховній Раді не довіряють 76% українців, державному апарату (чиновникам) - 75%, Уряду України - 73%, судам (судовій системі загалом) - 66%, Прокуратурі - 60%, політичній опозиції - 59%, українській владі в цілому - 57%.

Головні проблеми українського бізнесу

Згідно з опитуванням Advanter Group в серпні 2025 найголовнішими проблемами українського бізнесу є:

- ◆ «Непередбачувані дії держави, що можуть погіршити стан бізнесу 55,5% (за результатами опитування в грудні 2024 року був 58,9%)
- ◆ «Відсутність достатньої кількості платоспроможних клієнтів на внутрішньому ринку» - 53,5% (в грудні 2024 року було 51,0%)
- ◆ «Непрогнозованість розвитку ситуації в Україні та на внутрішньому ринку – 52,7% (в грудні 2024 року було 60,8%)
- ◆ «Відсутність достатньої кількості кваліфікованих працівників» - 51,6% (в грудні 2024 року було - 50,3%)
- ◆ «Відсутність достатнього капіталу» - 39,8% (в грудні 2024 року було - 33,8%)
- ◆ «Високі податки та збори» - 36,3% (в грудні 2024 року було - 26,4%)
- ◆ «Перешкоди з боку регуляторних та/чи фіскальних органів» - 26,0% (в грудні 2024 року було - 20,1%)

Криза довіри є прямим наслідком чинної моделі економіки, засилля та домінації Держави у всіх аспектах діяльності. По суті, економіка захоплена, взята під контроль українським deep state, який є поєднанням номенклатурно-силових угруповань. Звідси низька якість держуправління та криза довіри.

Україна у міжнародних рейтингах та індексах

МІСЦЕ	ІНДЕКС / РЕЙТИНГ	ОРГАНІЗАЦІЯ / ІНСТИТУТ
143	Індекс економічної свободи 2025	Frazer Institute
92	Індекс демократії 2024	Economist Intelligence Unit
118	Індекс свободи 2025	Atlantic Council
122	Індекс свободи людини 2024	Cato Institute
90	Індекс верховенства права 2025	World Justice Project
104	Міжнародний індекс захисту прав власності 2025	Property Rights Alliance
98-102	Індекс законності та порядку 2024	Gallup International
59	Індекс процвітання 2025	Atlantic Council
66	Глобальний індекс інноваційності 2025	WIPO
115	якість інституційного середовища в Індексі інноваційності 2025	WIPO
106	якість регуляторного середовища в Індексі інноваційності 2025	WIPO
63	Індекс соціального прогресу 2025	Social Progress Imperative
105	Індекс сприйняття корупції-2024	Transparency International
111	Індекс щастя 2025	Wellbeing Research Centre та ООН

Такими є оцінки України в основних міжнародних індексах та рейтингах у 2025 році.

Результати України в Індексах Міжнародного Інституту Свободи теж невтішні:

- Індекс Економіки здорового глузду-2024 - 89 місце зі 131 країни.
- Індекс Соціального добробуту від ILLI - 9 місце з 9 країн Індексу.
- Індекс Економічної безпеки - 10 місце з 10 країн Індексу

Висновки: Економічні підсумки року 2025 року в Україні в режимі “бліц”

У 2025 році Уряд України займався швидше правовою, адміністративною прокрастинацією, ніж концентрацією ресурсів та уваги на розв'язанні найгостріших проблем країни.

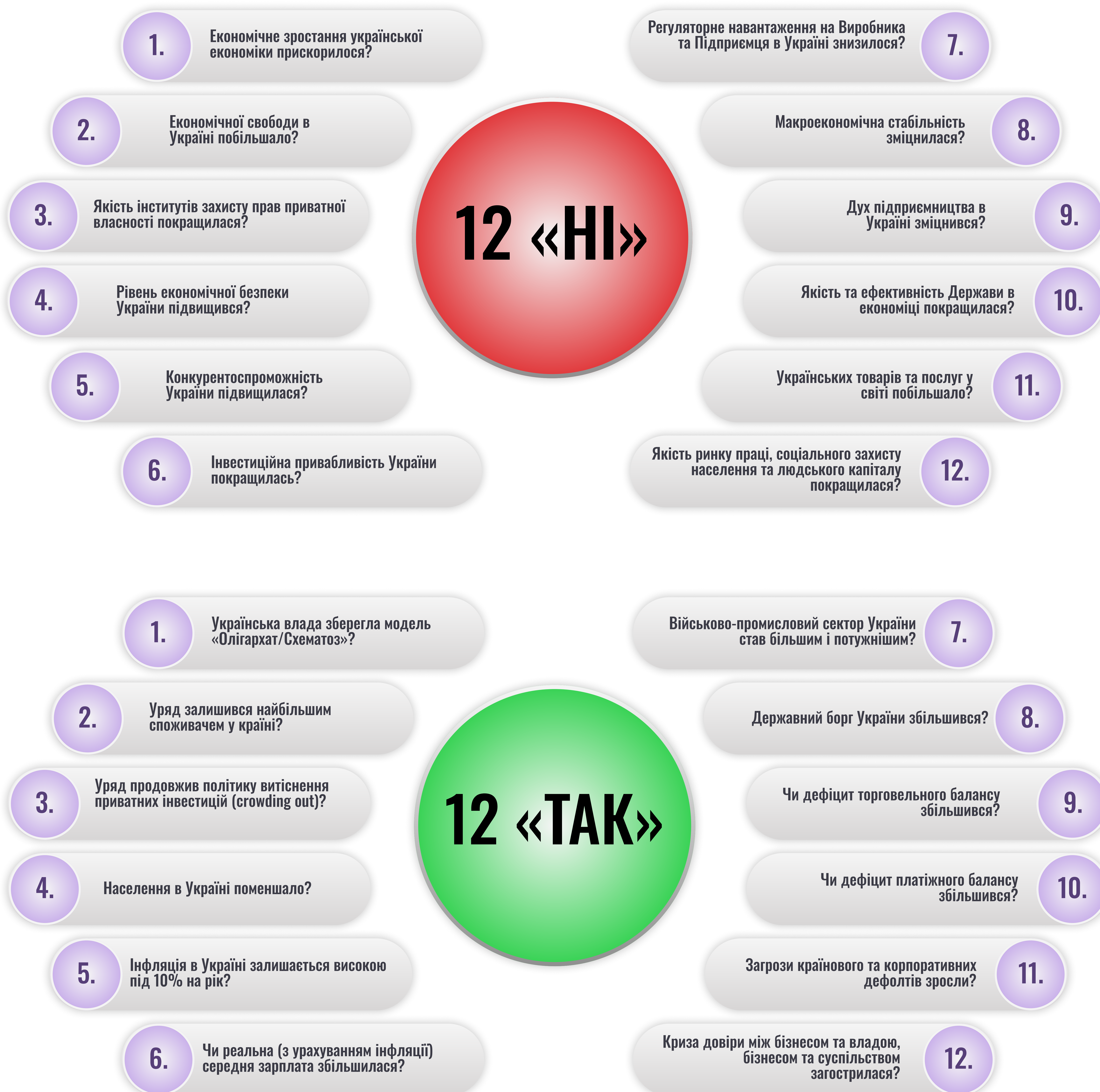
Ухвалення Кабінетом Міністрів операційного плану реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, закону про удосконалення механізму публічно-приватного партнерства, відновлення обов'язкової статистичної звітності, створення чергової Ради підприємництва, перетворення ДП «Ліси України» на акціонерне товариство, прийняття Бюджетної декларації на 2026-2028 роки із закріпленням величезного розміру та функціоналу Держави, прийняття на державному рівні національного стандарту для екоіндустріальних парків, прийняття Програми та Плану дій Кабінету Міністрів прем'єр-міністра Ю. Свириденко тощо – все це і тисячі інших актів **є актами процесу, а не результату**, які не спрямовані на підвищення якості ділового клімату та розкріпачення Підприємця.

2025 РІК ЗАКРІПИВ МОДЕЛЬ ВОЄННОГО ОДЕРЖАВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ, У ЯКІЙ ДЕРЖАВА Є ДОМІНІВНИМ ЕКОНОМІЧНИМ АГЕНТОМ, А ПІДПРИЄМЕЦЬ - ЛИШЕ ПІДПОРЯДКОВАНИМ ВИКОНАВЦЕМ РІШЕНЬ. І ЦЕ НЕ ТИМЧАСОВЕ ВІДХИЛЕННЯ, А СФОРМАВАНА СИСТЕМА ЗІ ЗРОСТАЮЧИМИ ВИТРАТАМИ НЕЕФЕКТИВНОСТІ, КОРУПЦІЇ ТА ВТРАЧЕНОЇ ДОВІРИ.

Тому результуючі макроекономічні показники України 2025 року є закономірним результатом надмірних держвитрат, високого податкового тиску, дискреційного регулювання та слабого захисту прав власності. Навіть зростання інвестицій до ~20% ВВП не означає якісного прориву: вони концентруються у ВПК, енергетиці та відновленні зруйнованого, а не у створенні нової ринкової структури капіталу. Тому Україна не вбудовується в глобальні ланцюжки доданої вартості.

Як наслідок, Україна завершила 2025 рік з економікою виживання, а не розвитку. Навіть у надскладних воєнних умовах зберігався простір для рішень, які могли б посилити приватний сектор і закласти основу швидкого зростання після війни. Цей простір не був використаний. Разом з тим потенціал для розвороту залишається: через демонтаж дискреційного регулювання, скорочення ролі держави в економіці, відновлення довіри та реальне, а не декларативне, звільнення підприємця. Це важко, але іншого шляху до 7–10% зростання не існує.

Економічні підсумки в Україні 2025

20 НОМІНАЦІЙ ІІІ

1. Найкращий орган державного управління

Номінанти:

- ☐ Збройні сили України (ЗСУ)
- ☐ Національне антикорупційне бюро України (НАБУ)/ Спеціалізована антикорупційна прокуратура Генеральної прокуратури України (САП)
- ☐ Міністерство цифрової трансформації України
- ☐ Головне управління розвідки МО України
- ☐ Міністерство у справах ветеранів України
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Збройні сили України (ЗСУ)**

2. Найгірший орган державного управління

Номінанти:

- ☐ Міністерство фінансів
- ☐ Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України
- ☐ Міністерство енергетики
- ☐ Офіс Президента України
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Міністерство енергетики**

3. Найкраще рішення року у сфері економічної політики

Номінанти:

- ☐ Створення сприятливого режиму для функціонування Defence City (набрав чинності з жовтня 2025 р., законопроекти №13420 та №13421). Підприємства, що є резидентами спецрежиму Defence City, не сплачуватимуть земельного податку та податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки до 1 січня 2036 року, або до року вступу України до Європейського Союзу (згідно з законом №4577, що набрав чинності з 05.10.2025).
- ☐ Указ президента України №538/2025 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 21 липня 2025 року «Про запровадження правових і організаційних заходів щодо мораторію на безпідставні перевірки та втручання державних органів у діяльність бізнесу й стимулювання економічного зростання в Україні».Скасування актів виконаних робіт (законопроект №14023).
- ☐ Закон №12089 «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо посилення захисту прав добросовісного набувача» змінює Цивільний кодекс та посилює права сумлінних набувачів землі. Якщо з моменту незаконного відчуження землі минуло понад 10 років, держава чи громада більше не зможуть повернути ці ділянки.
- ☐ Відновлення повноцінного механізму експорту озброєння, відкриття двох представництв з продажу зброї (Берлін та Копенгаген).
- ☐ Рішення від 24.11.2025 по справі 640/304/22 Київського окружного суду визнати протиправним та нечинним наказ Міністерства фінансів України від 03.09.2021 № 496 «Про затвердження Порядку ведення обліку товарних запасів для фізичних осіб – підприємців, у тому числі платників єдиного податку».
- ☐ Законопроект №12439 «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження».
- ☐ Указ президента №544/2025 от 23.07.2025 «Про заходи для скорочення бюрократичних процедур та проведення негайного аудиту державних видатків».

- ☐ Міністерство розвитку громад та територій України та Європейська Комісія домовились про продовження Угоди про лібералізацію вантажних перевезень на 15 місяців до березня 2027 року.
- ☐ Законопроект №10225-д про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо врегулювання обороту віртуальних активів в Україні.
- ☐ Закон щодо деяких питань адміністративної відповідальності за порушення митних правил, уточнення порядку виконання окремих митних процедур та усунення термінологічних неузгодженостей: гармонізує положення Митного кодексу України з конституційною практикою та сучасними європейськими підходами у сфері митного правозастосування, врегулювання питання про звільнення від відповідальності волонтерів, які до 1 квітня 2024 року передавали для потреб ЗСУ автомобілі (25 березня 2025 року № 4323 IX).
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Закон №12089 «Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо посилення захисту прав добросовісного набувача» змінює Цивільний кодекс та посилює права сумлінних набувачів землі. Якщо з моменту незаконного відчуження землі минуло понад 10 років, держава чи громада більше не зможуть повернути ці ділянки.**

4. Найгірше рішення року у сфері економічної політики

Номінанти:

- ☐ Законопроект №12414 (про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних зі зникненням осіб безвісти за особливих обставин в умовах воєнного стану), за яким Національне антикорупційне бюро (НАБУ) та Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) стали залежними від рішень генерального прокурора.
- ☐ Запровадження 10% мита на експорт насіння сої та ріпаку (закон про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення (№13157 від 16 липня 2025 року).
- ☐ Програма та плани пріоритетних дій Уряду (затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1173).
- ☐ Указ Президента України від 27 червня 2025 року № 421/2025 «Про Раду з питань підтримки підприємництва».
- ☐ Законопроект №7508 про вдосконалення механізму публічно-приватного партнерства.
- ☐ Закон «Про Державний бюджет України на 2026 рік».
- ☐ Рішення про поновлення обов'язкового подання державної статистичної звітності з 5 липня 2025 року.
- ☐ Рішення про купівлю у Болгарії обладнання для блоків №3,4 Хмельницької АЕС (законопроект №11392).
- ☐ Указ президента № 82/2025 від 12.02.2025 про введення в дію рішення РНБО від 12 лютого 2025 року «Про додаткові заходи щодо забезпечення доступності лікарських засобів для українців», який запровадив ручне регулювання цін – зниження на 30 % з 1 березня 2025 року цін на найбільш затребувані основні лікарські засоби.

☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Закон «Про Державний бюджет України на 2026 рік»**

5. Головна подія року

Номінанти:

- ☐ Відставка Кабінету Міністрів і прем'єр-міністра Д. Шмигала, призначення прем'єр-міністром Ю. Свириденко.
- ☐ Відставка керівника Офісу президента Андрія Єрмака.
- ☐ Створення «Коаліції охочих» (березень 2025).
- ☐ Конференція з питань відновлення України (URC-2025) у Римі 10-11 липня 2025 року.
- ☐ Угода про видобуток корисних копалин між США та Україною або «Ресурсна угода США та України» — угода між США та Україною про отримання США доступу до корисних копалин на території України (закон № 0309 «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про створення американсько-українського інвестиційного фонду відновлення»).

- ☐ Схвалення Програми європейської оборонної промисловості (EDIP), – інструменту, розробленого для підвищення оборонної готовності ЄС із включенням до неї України та виділенням їй 300 млн євро.

✓ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** Угода про видобуток корисних копалин між США та Україною або «Ресурсна угода США та України»

6. Тенденція/тренд року

Номінанти:

- ☐ Зростання інтересу приватних українських інвесторів, у тому числі фізичних осіб, до ОВДП.
- ☐ Зростання державного боргу. Очікується перевищення його обсягу в 2025 році 100% ВВП.
- ☐ Уповільнення економічного зростання: у 2023 р. – 5,5% ВВП, у 2024 р. – 2,9% ВВП, у 2025 р. оцінково 1,6% ВВП.
- ☐ Ескалація загрози одночасного зростання трьох небезпечних дефіцитів: дефіциту бюджету органів держуправління (~21% ВВП), дефіциту торгового балансу (~20% ВВП) і дефіциту платіжного балансу (з 7,2% ВВП у 2024 р. до 16,5% ВВП у 2025 р.).
- ☐ Зростання номінальної середньої зарплатні у 2025 р. ~20% з 22500 грн до 27000 грн, тобто в реальному вираженні (з урахуванням інфляції) на ~10%.
- ☐ Дефіцит зовнішньої торгівлі товарами в Україні за січень-жовтень склав \$34,6 млрд, що на 51,75% більше, ніж в аналогічному періоді 2024 року.

✗ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** Ескалація загрози одночасного зростання трьох небезпечних дефіцитів: бюджету органів держуправління, торгового балансу і платіжного балансу.

7. Інвестор року

Номінанти:

- ☐ Компанія «Цемін Україна», частина холдингу азербайджанського інвестора Neqsol. Вона придбала «Об'єднану гірничо-хімічну компанію», одного з найбільших виробників титанової сировини у світі.
- ☐ Данська збройова компанія Weibel Scientific
- ☐ Українська компанія «DEVIRO», розробник та виробник безпілотних літальних апаратів
- ☐ Німецька компанія KNDS Deutschland, виробник танків Leopard 2, яка відкрила спільне підприємство з однією з оборонних компаній України.
- ☐ Компанія «Епіцентр К»
- ☐ ТОВ «Укрспецсистемс»
- ☐ Компанія SoftServe

✓ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** Компанія Deviro

8. Головний герой у сфері державної економічної політики

Номінанти:

- ☐ Юлія Свириденко, прем'єр-міністр
- ☐ Семен Кривонос, Голова Національного антикорупційного бюро України
- ☐ Олександр Клименко, голова Спеціалізованої антикорупційної прокуратури
- ☐ Михайло Федоров, віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій, міністр цифрової трансформації України
- ☐ Олександр Цивінський, директор Бюро економічної безпеки України

✓ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** Семен Кривонос, Голова НАБУ

9. Головний антигерой у сфері державної економічної політики

Номінанти:

- ☐ Данило Гетманцев, голова Комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики.
- ☐ Тимур Міндіч, співвласник компанії Студія «Квартал-95».
- ☐ Герман Галущенко, міністр юстиції, колишній міністр енергетики
- ☐ Андрій Єрмак, колишній керівник Офісу президента
- ☐ Рустем Умеров, секретар Ради національної безпеки і оборони України
- ☐ Світлана Гринчук, Міністр енергетики України

☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Андрій Єрмак, колишній керівник Офісу президента**

10. Провал року

Номінанти:

- ☐ Провал виконання рішення про перезавантаження митниці відповідно до закону про перезавантаження митниці (№6490-д, набрав чинності 01.11.2024).
- ☐ Провал скорочення бідності: 8,8 млн осіб в Україні проживають за межею бідності (перший заступник міністра соціальної політики Дар'я Марчак), а розмір витрат держави чотири роки перевищує 70% ВВП.
- ☐ Провал приватизації АТ «Одеський припортовий завод» зі стартовою ціною \$4,49 млрд (аукціон з приватизації не відбувся).
- ☐ Провал інституту «Наглядові ради» в забезпеченні якісного управління державними компаніями.
- ☐ BlackRock припинила перемовини про інвестиційний фонд для України.
- ☐ Провал Уряду у внесенні змін до критеріїв та підходів до бронювання від мобілізації для поліпшення стану ринку праці та якості мобілізаційної кампанії.

☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Провал інституту «Наглядові ради» в забезпеченні якісного управління державними компаніями.**

11. Скандал року

Номінанти:

- ☐ Рішення РНБО регулювати роздрібні ціни на ліки (Указ президента №82/2025 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 лютого 2025 року «Про додаткові заходи щодо забезпечення доступності лікарських засобів для українців».
- ☐ У 2024 році Мінекономіки оцінило ефект національного кешбеку в 0,001% ВВП, але цю програму зберегли у 2025 році та залишають на 2026 рік.
- ☐ Тиск на українських виробників контенту для OnlyFans з боку податкових служб, витіснення їх з легального ринку і з країни.
- ☐ Міндічгейт або корупційні схеми в «Енергоатомі».
- ☐ З початку повномасштабного вторгнення ЄС (за період з лютого 2022 року до кінця жовтня 2024 року) закупив російських товарів, переважно енергоносіїв на €311 млрд, що на €124 млрд більше, ніж допомога Україні (€187 млрд) - заява голови МЗС Швеції Марії Мальмер Стенергард.
- ☐ Антимонопольний комітет України (АМКУ) оштрафував ПП «Кардан Моторз Плюс» і ТОВ «Карше» на \$546 тисяч за змову на торгах для держустанови «Національне військове меморіальне кладовище».
- ☐ Національне агентство з питань запобігання корупції провело повні перевірки 22 декларацій посадових осіб медико-соціальних експертних комісій і встановило ознаки декларування недостовірних відомостей у 18 деклараціях.
- ☐ Закон про ліквідацію незалежності НАБУ/САП (закон №12414 був прийнятий 22.07.2025 р., а 30.07.2025 р. незалежність цих структур була відновлена законом №13533 після «картонкового майдану» та реакції суспільства.

- ☐ Затягування призначення на посаду голови Бюро економічної безпеки Олександра Цивінського, який був обраний конкурсною комісією з відбору голови Бюро економічної безпеки (БЕБ).
- ☐ Анатолій Комар, керівник Енергетичної митниці
- ☐ Петро Порошенко, депутат Верховної Ради, п'ятий президент України (з лютого проти нього були введені санкції РНБО)
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Міндічгейт або корупційні схеми в «Енергоатомі».**

12. Жертва року

Номінанти:

- ☐ Володимир Кудрицький, екскерівник «Укренерго»
- ☐ Ігор Коломойський та Геннадій Боголюбов: Високий суд Англії зобов'язав їх виплатити ПриватБанку понад \$3 млрд.
- ☐ Тимур Міндіч, співвласник «Кварталу-95»
- ☐ Андрій Єрмак, керівник Офісу президента
- ☐ Герман Галущенко, міністр юстиції, колишній міністр енергетики
- ☐ Олексій Чернишов, ексвіцепрем'єр-міністр
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Ігор Коломойський та Геннадій Боголюбов**

13. Загадка року

Номінанти:

- ☐ Як затверджений урядом операційний план реалізації Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року (березень 2025) вплинув на обороноздатність і конкурентоспроможність України?
- ☐ 15 грудня 2023 р. прогноз розвитку економіки України від Уряду був на 2024 р. - 4,6%, на 2025 р. – 6,8% ВВП. 28 червня 2025 року прогноз розвитку економіки України на 2025 рік склав 2,7%, на 2026 рік – 7,5% ВВП. Кому потрібні такі прогнози з серії «взяти з полиці» або «пальцем в небо»?
- ☐ Чому у 2025 році так і не відбулася приватизація Укргазбанку і Сенс банку?
- ☐ Чи можна очікувати, що слідом за зниженням частки непрацюючих кредитів (NPL) у банківському секторі, скоротиться до 27 – 28% зниження ціни кредитів для малого бізнесу?
- ☐ 0,6% вкладників — фізичних осіб в Україні в 2025 році перевищила 50% загального обсягу вкладів. Як ці люди впливають на курсову і боргову політику українського уряду?
- ☐ Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства спільно запустило новий формат дерегуляції через платформу «Пульс» і дашборд бізнес-клімату. Як це вплине на якість ділового клімату та рівень економічної свободи?
- ☐ Чому кількість промислових парків в Україні зросла до 112, а темпи економічного зростання істотно знизилися?
- ☐ ДП «Ліси України» завершило програму президента «Зелена країна» і висадило 1 млрд дерев. Повітря і діловий клімат в Україні стали чистішими?
- ☐ Чому чистий прибуток банків зростає, а гривневі кредити для бізнесу та населення дорожчають, до ~17% і ~36% відповідно?
- ☐ Якщо, на думку голови Нацбанку, український фінансовий сектор відповідає вимогам ЄС майже на 80%, то чому для українців такі дорогі, недоступні кредити, а частка кредитування залишається мізерною?
- ☐ Чому ОЕСР не прислухалася до прохання міністра економіки України Ю.Свириденко і не перекваліфікувала групу ризиків для України з сьомого на шостий клас?
- ☐ Кабінет Міністрів прийняв уніфікований формат і перелік обов'язкових даних для бізнес-планів, які подаються в рамках державних програм підтримки малого та середнього бізнесу. Кому це вигідно?

- ☐ 75-80% продукції Apple, що ввозиться в Україну, – «сірий імпорт», тобто без належного митного оформлення та сплати податків. На них припадає понад 70% всієї контрабандної електроніки, що ввозиться в Україну. Хто насправді захищає інтереси українських споживачів?
- ☐ Українські IT-фахівці з досвідом від 3 до 5 років заробляють на 34% більше в Європі, ніж в Україні (дослідження DOU квітень 2025). Як переконати їх повернутися в Україну?
- ☐ У 2025 році загальна норма витрат на одного депутата Верховної Ради склала 2,28 млн грн. А який чистий прибуток для економіки України від діяльності одного депутата?
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Чому кількість промислових парків в Україні зросла до 112, а темпи економічного зростання істотно знизилися?**

14. Бізнес перспектива року

Номінанти:

- ☐ McDonald's: за 2025 рік мережа розширилась на 11 нових закладів, до кінця року ще будуть відкриті три нові й один оновлений ресторан. У 2026 році планується відкрити не менше 11 ресторанів. А у наступні два роки планується розвиток мережі до 15 нових закладів на рік.
- ☐ Київстар: IPO перша українська компанія на біржі Nasdaq.
- ☐ Бізнес на ринку зоотоварів: у 2024 році виріс на 20% - до 45,4 млрд грн і у 2025 році за прогнозами виросте ще на 20%.
- ☐ Компанія Uklon
- ☐ Українська мережа магазинів формату one dollar store «Аврора» (ТОВ «Вигідна покупка»): за підсумками 2025 року виторг має досягти \$1 млрд (без ПДВ). За підсумками 2024 року виторг збільшився на 42,5%.
- ☐ Американські інвестиційні фонди Argentem Creek Partners та Innovatus Capital Partners отримали контроль над зерновим терміналом «Олімпікс» в Одеському порту (рішення Верховного суду України).

☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: IPO Київстар, перша українська компанія на біржі Nasdaq**

15. Управлінський казус року

Номінанти:

- ☐ Законопроект №12367 про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про прокуратуру» щодо усунення перешкод для сторін кримінального провадження у доступі до правосуддя.
- ☐ Прийняття закону № 4510-IX про публічно-приватне партнерство (ППП) (набрав чинності 31 жовтня 2025 року) в ситуації, коли Держава демонструє зневагу до інтересів Підприємця.
- ☐ Відновлення обов'язкової статистичної звітності.
- ☐ Створення Ради підприємництва (Указ президента України №421/2025 від 27.06.2025). До її складу увійшли 77 бізнесменів.
- ☐ Попри перевиконання плану з податкових надходжень у 2025 р., Уряд і МВФ все одно мають намір збільшити у 2026 році податкове навантаження на українську економіку.
- ☐ Розмір максимальної пенсії в Україні в державній пенсійній системі перевищує мінімальну у 165 разів.
- ☐ У Німеччині з її бюрократією, екологічними, трудовими, інфраструктурними вимогами Rheinmetall швидше відкрив військовий завод, ніж в Україні.
- ☐ Уряд прагне отримати кредити від МВФ під 6 – 8% річних, а на внутрішньому ринку бере кредити під 3–4% річних.
- ☐ Стратегічна інвестиційна рада схвалила портфель публічних інвестицій (ППІ) на 2026 рік в обсязі 11,4 трлн грн. До портфеля включено 149 ініціатив (60 програм і 89 проектів). При цьому в країні загострюється інвестиційний «голод».
- ☐ Український уряд під час широкомасштабної війни витратив 10 млн грн на перегляд порно та захист суспільної моралі.

- Безадресна роздача українцям допомоги у розмірі 1000 - 6500 грн, проект 3000 км безплатного проїзду на «Укрзалізниці» в умовах хронічного дефіциту держбюджету ~20% ВВП і держборгу понад 100% ВВП.
- Держбюджет-2026 збільшив підтримку агросектора на 47%, до 14,1 млрд грн в умовах, коли спостерігається гостра нестача ресурсів для ЗСУ.
- Підвищення податку на прибуток банків у 2026 році з 25% до 50% в надії поліпшити доступ до кредитів для бізнесу.
- Пропозиція обміну \$2,6 млрд ВВП-варантів на євробонди-2032 з коефіцієнтом 1,34 (грошова винагорода у розмірі до 7%).
- Перетворення ДП «Ліси України» в АТ, але за словами прем'єр-міністра Ю. Свиріденко перетворення підприємства в акціонерне товариство не передбачає приватизації - 100% акцій залишаються у власності держави
- За січень – жовтень 2025 р. доходи державного бюджету України склали ₴2973,8 млрд, що на 27,8% більше річного плану. При цьому Уряд у 2026 р. збільшує податкове навантаження.
- Кабінет Міністрів затвердив порядок перетворення державного підприємства в державне некомерційне товариство. З якою метою?
- На думку Руслана Дубаса, директора юридичного департаменту «Ашан Україна», бюджет України втрачає 50 млрд грн від тіньового продуктового ритейлу, але уряд зв'язку з податковим і регуляторним режимом цього явища не бачить.
- Рахункова палата виявила неврегульованість процесу управління державним боргом України. Так, відсутність середньострокових стратегій управління обмежила можливості планування боргових показників і витрат на обслуговування боргу.
- У 2024 році через Prozorro було завершено понад 134 тис. закупівель за кодом «Будівельні роботи та поточний ремонт» на суму 271,6 млрд грн, 96,6% закупівель відбулися тільки з одним учасником.
- Станом на середину листопада 2025 р. непокритий дефіцит державного бюджету України у 2026–2027 роках становить ~\$60 млрд, але бюджет на 2026 р. прийняли, як і бюджетну декларацію на 2026–2027 рр.
- 17 вересня 2025 р. Кабінет Міністрів затвердив бюджет Пенсійного фонду України (ПФУ) на 2025 рік. Дивовижна своєчасність.
- У серпні 2025 року Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) здійснило моніторинг 400 проектів нормативно-правових актів (НПА). Проведено антикорупційну експертизу 14 проектів НПА. За її результатами в проектах НПА ідентифіковано 46 корупціогенних факторів та надано 62 рекомендації щодо їх усунення. Відзвітували, але deep state і Левіафан залишилися незмінними.
- Всупереч петиції, в якій громадяни закликали декриміналізувати виробництво контенту для дорослих (понад 25 тисяч підписів), рішення не було прийнято ані Верховною Радою, ані підтримано Кабінетом Міністрів. Проект закону №12191, зареєстрований 11.11.2024, але досі не прийнятий.
- Понад половину всіх вакансій, які планують підприємства відкривати, — це кваліфіковані робітники або робітники з обслуговування машинного обладнання, тобто найпростіші професії. Тобто це люди без вищої освіти. Більшість безробітних в Україні, які зареєстровані в Державній службі зайнятості, це люди з вищою освітою.
- Рахункова палата за результатами роботи у 2024 році: 217,5 млрд грн — загальна сума виявлених Рахунковою палатою порушень і недоліків. Найбільш суттєві проблеми — у сферах безпеки, економіки, виконання повноважень державними органами та використання природних ресурсів. У 2025 р. змін у системі управління державними активами та ресурсами не відбулося.
- ✗ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** Безадресна роздача українцям допомоги у розмірі 1000 - 6500 грн, проект 3000 км безплатного проїзду на «Укрзалізниці».

16. Божевільна ідея року

Номінанти:

- ☐ Ліквідація банківської таємниці під тиском податкової та органів контролю.
- ☐ Різко погіршити податкові та регуляторні умови для ФОП.
- ☐ «Вбити» міжнародні посилки вартістю до 150 євро введенням на них ПДВ замість скорочення податкового тягара, вирівнювання режиму імпорту тільки через сплату імпортного мита.
- ☐ Прийняття Бюджетної декларації на 2026-2028 роки (червень 2025) із закріпленням величезного розміру та функціоналу держави.
- ☐ Організувати відбудову та модернізацію України за \$1 трлн за 14 років через два державні фонди: один – «Фонд Україна» на \$540 млрд, інший – «Європейський структурний фонд на підтримку України» на \$460 млрд.
- ☐ Презентувати «Зелену платформу» на URC 2025 (Міністерство економіки), до якої входить понад 60 програм зеленого фінансування бізнесу в надії на поліпшення інвестиційного клімату.
- ☐ Збільшити регуляторний тиск на аптеки (проект закону «Про аптечну діяльність» (№13684), в тому числі заборона маркетингових платежів.
- ☐ Законопроект №12367, який передбачає внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про прокуратуру»: зміни створюють ризики порушення принципу презумпції невинуватості, принципу змагальності сторін та покладення тягара доведення на сторону захисту.
- ☐ Приймати закон про бюджет на 2026 рік з дефіцитом ~\$45 млрд, не маючи жодної ідеї чи пропозиції, як такий величезний дефіцит профінансувати.
- ☐ Заборонити продаж рідин для вейпів. В результаті «тінь» у сегменті зросла, податкові втрати сягають 5 млрд грн.
- ☐ Обмежити рівень заробітних плат чиновників лімітом 80 грн тисяч на місяць.
- ☐ Об'єднати міністерство економіки, навколишнього середовища та сільського господарства, залишити весь функціонал і сподіватися на поліпшення якості держуправління.
- ☐ За даними податкової, українські моделі OnlyFans заробили у 2024 році \$111 млн. Замість повної легалізації та зняття обмежень на цю діяльність, влада вирішила посилити на них тиск.
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Організувати відбудову та модернізацію України за \$1 трлн за 14 років через два державні фонди: «Фонд Україна» та «Європейський структурний фонд на підтримку України».**

17. Найкраща міжнародна організація/країна стосовно України

Номінанти:

- ☐ Європейський банк реконструкції та розвитку
- ☐ Уряд Британії, який готовий передати 8 мільярдів фунтів стерлінгів (понад \$10,6 млрд) заморожених російських активів на підтримку України.
- ☐ Європейська Рада та Європейська комісія
- ☐ Світовий банк: мобілізував на підтримку України від початку повномасштабного вторгнення ~\$80 млрд.
- ☐ Американська торговельна палата в Україні (AmCham)
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Уряд Британії, який готовий передати 8 мільярдів фунтів стерлінгів (понад \$10,6 млрд) заморожених російських активів на підтримку України.**

18. Найгірша міжнародна організація/країна стосовно України

Номінанти:

- ☐ Всесвітній економічний форум (ВЕФ)
- ☐ Адміністрація президента США Дональда Трампа
- ☐ Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)
- ☐ Організація Північноатлантичного договору (НАТО)
- ☐ Міжнародний валютний фонд (МВФ)
- ☒ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Адміністрація президента США Дональда Трампа**

19. Сюрприз року

Номінанти:

- ☐ За даними прем'єр-міністра Д. Шмигала, «за три роки повномасштабної війни кількість державних службовців скоротилася майже на 30%», але якість державного управління не покращилася.
- ☐ Рішення уряду України та ЄБРР створити нову фондову біржу.
- ☐ Попри зниження темпів економічного зростання, загострення трьох дефіцитів (бюджету, торговельного та платіжного балансів) чистий прибуток банків за січень – вересень склав 119,4 млрд грн, на 1,9% більше, ніж в аналогічному періоді 2024 року.
- ☐ Митна, регуляторна та податкова політика в Україні досягли такого рівня, що навіть кава активно перемістилася на «сірий» ринок.
- ☐ До проекту закону про бюджет на 2026 рік було подано рекордну кількість поправок – 3339. Це на 59% більше, ніж до бюджету на 2025 рік. Депутати побили 19-річний рекорд.
- ☐ Українці інвестували у землю за чотири роки від моменту відкриття ринку сільськогосподарських земель понад 30 млрд грн. Вартість 1 га землі з моменту відкриття ринку зросла на 60%.
- ☐ Законопроекти №13339 та №13340-1 до 1 вересня 2025 року забезпечили належне впровадження положень закону України «Про лобіювання».
- ☐ Україна першою в Європі та другою у світі ухвалила на державному рівні національний стандарт для екоіндустріальних парків, яким закріплюються критерії щодо сталості та системи оцінювання для керуючих компаній індустріальних парків (ІП).
- ☐ У січні-жовтні 2025 року Україна імпортувала 123,14 тис. тонн картоплі, що в 5,1 раза більше відносно аналогічного періоду 2024 року (\$66,086 млн проти \$13,69 млн рік тому).
- ☐ Суд повернув у державну власність майновий комплекс Кам'янського спирто-горілчаного комбінату (Черкаська область) площею понад 26 тис. кв. м вартістю 451 млн грн. Покупець не виконав умови договору — зокрема, не погасив заборгованість перед бюджетом.
- ☐ Уряд на 2025 рік затвердив План пріоритетних дій, що містить майже 400 кроків у зонах відповідальності всіх міністерств і відомств, а темпи економічного зростання знизилися майже вдвічі.
- ☐ Поліція викрила злочинну групу, яка незаконно заволоділа землями поблизу туристичного комплексу «Буковель». Йдеться про ділянки загальною площею 4,29 га вартістю понад 14 млн грн. До протиправної схеми були залучені посадові особи органів місцевого самоврядування, державні реєстратори, нотаріуси та підставні особи.
- ☐ Навіть за пільговими тарифами борг українців за оплату житлово-комунальних послуг досяг 106,6 млрд грн станом на II квартал 2025 року.
- ☐ НАБУ і САП викрили масштабну корупцію при закупівлі БПЛА та засобів РЕБ. Серед викритих у хабарі чинний народний депутат України, очільники районної та міської військових цивільних адміністрацій; військовослужбовці Національної гвардії. Суть схеми зводилася до укладення державних контрактів із підприємствами-постачальниками за знаючи наперед про завищені ціни — до 30% від суми контракту поверталось учасникам злочину у вигляді неправомірної вигоди.

- Заочний арешт постачальниці «золотих яєць» для Міноборони Тетяни Глиняної. Протягом 2022-2023 років Міністерство оборони України забезпечувало військових продуктами харчування шляхом закупівлі у суб'єктів господарювання послуги з організації харчування.
- Підвищення одноразової виплати жінкам після народження дитини від 10,3 до 50 тисяч грн (закон № 4681-IX (з 1 січня 2026), збільшення виплати жінкам, які народили дитину, але не мають професійного стажу, з менш ніж 1000 до 7000 на місяць.
- За даними опитування Нацбанку, рівень відповідей на кейсові завдання, сформовані в дослідженні, свідчить про те, що українські підлітки мають початковий рівень фінансової грамотності. Середній рівень правильних відповідей на кейсові завдання серед підлітків становить 46,6%. Це відповідає 3 балам за 12-бальною шкільною системою оцінювання. В ході роботи фахівці протестували понад 3 тисячі учнів віком від 14 до 17 років з 19 областей України та міста Києва. Чи дійсно нам потрібне Міністерство освіти?
- ✓ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ: Українці інвестували у землю за чотири роки від моменту відкриття ринку сільськогосподарських земель понад 30 млрд грн. Вартість 1 га землі з моменту відкриття ринку зросла на 60%.**

20. Цитата року

Номінанти:

- «Як міністр фінансів, я вважаю, що максимальна прозорість і відкритість у сплаті податків – це наше майбутнє. І ми не повинні боятися розкривати банківську таємницю, яка, як ми вважаємо, захищає нас від чогось. Банківська таємниця захищає злочинців». Сергій Марченко, міністр фінансів, січень 2025
- «Держава надає пріоритет українським виробникам і підтримує українських виробників. Гранти, пільгові кредити, індустріальні парки, компенсації, субсидії та регуляторні послаблення». Денис Шмигаль, прем'єр-міністр. Березень 2025
- «Повторне підвищення ставки для банківського сектора, який і до того мав підвищену ставку 25%, знижує інвестиційну привабливість для існуючих власників та нових інвесторів». Катерина Рожкова, перша заступниця голови Національного банку України, березень 2025
- «Нові гроші – нові умови. І це означає, що якщо відбуваються нові запозичення, то на ці нові запозичення ті обмеження, які були введені внаслідок повномасштабного вторгнення в лютому 2022 року, не розповсюджуються». Андрій Пишний, голова НБУ. Червень 2025
- «Частка «сірого» ринку електроніки та побутової техніки з початку повномасштабного вторгнення виросла удвічі – до 25-30% у гривні та близько 10% в одиницях продукції, що є критичним для відповідального бізнесу». Олексій Зозуля, CEO мережі «Фокстрот», червень 2025
- «Україна має прийти до розкриття банківської таємниці, оскільки це передбачено Національною стратегією доходів... І це у будь-якому випадку буде». Денис Улютін, перший заступник міністра фінансів, липень 2025
- «Важливо провести дерегуляцію та дати суспільству більше можливостей розвивати наш внутрішній потенціал. Важливо й прибрати всю зайву бюрократію та дублювання функцій у наших державних інституціях – це точно дасть змогу скоротити всі зайві витрати. І водночас маємо дати більше соціальної впевненості нашим людям – усім українцям, усім українкам. Всі програми стійкості в Україні мають працювати на 100%». Володимир Зеленський, президент України, липень 2025
- «На жаль, рівень бюрократії в Україні дуже високий, і це мене не тішить». Армін Паппергер, генеральний директор Rheinmetall, серпень 2025
- «За нашими оцінками, зараз до 60% FPV, що йдуть за держзамовленням, непридатні до застосування взагалі або потребують серйозної переробки. Ще раз: більше ніж половина із 2 млн FPV від держави – непридатні та лежать на складах. Скільки це у грошах? Мільярди». Сергій Стерненко, блогер та волонтер, вересень 2025
- «У нас не просто економічна проблема, а стратегічна загроза. Тіньова економіка – це не тільки втрати бюджету, це втрати довіри, прозорості та справедливості». Данило Гетманцев, голова комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики, голова фінансового комітету Верховної Ради, серпень 2025
- «Коли ти незалежний, це найбільша сила, яка може бути у людини. Можливість послати для мене варта більше, ніж гроші». Ігор Смілянський, керівник «Укрпошти», жовтень 2025
- «Функція університетів – продаж дипломів і покривання ухилинства. Вони про це відкрито говорять, що мене дуже обурює. Відкривається чергова невідома конторка і прямо каже: ми вас забронюємо, навіть не треба приходити». Тимофій Милованов, президент KSE, жовтень 2025

- «Супутниковий моніторинг показує, що в Україні близько 4 млн га земель обробляється в «сіру» або в «чорну». Тобто це земельні ділянки, які три роки поспіль обробляються, але на них не зареєстровано жодних прав. Потенційна шкода, яка нанесена такою кількістю ділянок земель, що обробляються «в тіні», становить близько 24 млрд грн в рік». Денис Башлик, заступник міністра економіки, довкілля та сільського господарства, жовтень 2025
- «Мародери у владі займалися системною корупцією». Данило Гетманцев, голова комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики, голова фінансового комітету Верховної Ради, грудень 2025
- «Нам дійсно треба покращувати адміністрування, посилювати спроможність збирати податки. Податки необхідні для заміщення частини зовнішнього фінансування. Уряд має демонструвати, що ми також робимо домашню роботу з мобілізації доходів. Тому що, якщо ви залучаєте 45 млрд доларів на рік (а цього року буде понад 50 млрд), ви маєте показати, що робите свою роботу в частині внутрішніх заходів. Це крок, на який ми мали піти». Сергій Марченко, міністр фінансів. Грудень 2025
- «Ви знаєте, що в нас спрощена система оподаткування — це не тільки надання послуг малими підприємствами, консалтинг й інші види діяльності. Це також спосіб ухилення від сплати податків великими недоброчесними бізнесами, які просто використовують «спрощенців». Чи можливо уникнути змін в спрощеній системі оподаткування? Ні, не можливо». Сергій Марченко, міністр фінансів, грудень 2025
- «Для мене велика честь очолити український уряд сьогодні. Наш уряд бере курс на самодостатність: військову, економічну та соціальну. Моя головна мета — реальні позитивні результати, які кожен українець відчує в своєму житті». Юлія Свиріденко, прем'єр-міністр, липень 2025
- «Часто запитують, що потрібно зробити, щоб повернути наших людей з-за кордону. Я не бачу іншого шляху, окрім як через створення в Україні конкурентних можливостей — якісна освіта, робочі місця, гідна зарплата, рівень життя і сервіси. Індустріальний парк — це саме така точка зростання економіки і магніт для інновацій, інвестицій і талантів». Василь Хмельницький, засновник холдингу UFuture, інноваційного парку UNIT.City, квітень 2025
- «На жаль, ворог не залишає нам іншого варіанту, ніж продовження пілг на ввезення електрогенеруючого обладнання ще на рік». Данило Гетманцев, голова комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики, голова фінансового комітету Верховної Ради, листопад 2025
- «Є попит, є пропозиція, і зміна кореляції між ними дійсно може впливати на ціну. У такому випадку втручання держави порушуватиме роботу ринку. Але в цій конкретній ситуації [подорожчання зарядних станцій] йдеться насамперед про питання моральних якостей тих, хто не розуміє різниці між «духом капіталізму» і відсутністю совісті». Данило Гетманцев, голова комітету Верховної Ради з питань фінансів, податкової та митної політики, голова фінансового комітету Верховної Ради, жовтень 2025
- «Цинізм і абсурд, що під час війни в наш парламент вже тричі вносився законопроект, який дозволить розблокувати можливість управляти активами, де власником фактично є ворог, але його не голосують». Олена Дума, голова Агентства з розшуку та менеджменту активів, квітень 2025
- «У «Енергоатому» була наглядова рада, але це була просто нісенітниця: вона була сформована неналежним чином, і навіть незалежні члени не контролювали менеджмент. Ці механізми — наглядові ради, незалежні комітети з висунення кандидатур — майже завжди підкорялися розпорядженням Офісу Президента». Володимир Кудрицький, ексголова правління «Укренерго», грудень 2025
- «Зараз війна коштує 172 мільйони доларів щодня. Ця цифра включає зарплати військовослужбовців, боєприпаси, зброю, але також те, про що ви, можливо, не думаєте, коли мова заходить про вартість війни. Україна продовжує фінансово підтримувати поранених військових, зниклих безвісти та сім'ї загиблих». Роксолана Підласа, Голова Комітету з питань бюджету Верховної Ради України, вересень 2025
- «Впроваджуємо новий формат взаємодії [бізнесу та влади]: всі проблеми акумулюються через платформу «Пульс» і відображаються в дашборді бізнес-клімату. Так уряд може системно реагувати, координувати роботу міністерств, приймати рішення на рівні Міжвідомчої групи та Кабміну». Олексій Соболев, Міністр економіки, довкілля та сільського господарства України, вересень 2025
- «Якщо говорити більш конкретно про коригування цін на житлово-комунальні тарифи, то ми також чудово розуміємо, що сьогоднішнє субсидювання цін є достатньо дорогим для держави. Це створює додатковий тиск на бюджет, на квазібюджетні баланси. Тому рано чи пізно це все одно треба буде вирівнювати». Сергій Ніколайчук, перший заступник голови Національного банку України, вересень 2025
- «Є логіка в США. Якщо ми заходимо туди в ці об'єкти, де є мінерали, це гарантії безпеки, росіяни туди не підуть, тому що це наш бізнес, наші компанії. Все було б добре, якби перед вторгненням на окуповані території там не працювали американські компанії. Це не дає 100% гарантій, що росіяни не прийдуть туди, куди вони вже приходили». Володимир Зеленський, президент України, лютий 2025
- «За різними оцінками, на ринку переробки [молока] 500 учасників. Ми бачимо десь 130, ще 30 - «крафтові» ферми. А де решта? Інші «калампуцяють» щось у хатах. Це була грузинська тема, коли всі робили сулугуні без контролю, без простежуваності сировини». Арсен Дідур, виконавчий директор Спілки молочних підприємств України, лютий 2025

- «В Україні існує прокляття залежності бізнесу від власників, я б хотів, щоб цього не було. Хотілося б, щоб у компанії працював принцип environmental, social and governance (ESG) – мінімізація впливу на навколишнє середовище, створення цінності для громад, прозоре управління». Тарас Панасенко, співзасновник групи компаній «Аврора», серпень 2025.
- «Якщо ти купуєш туалет і береш землю для його обслуговування, то закон передбачає, що повинен це обслуговувати, а не будувати там. Наше завдання – зробити так, щоб те, що написано в законі, привести до реальності». Олександр Цивінський, директор Бюро економічної безпеки України, липень 2025
- «Нещодавно у мене була зустріч з бізнесом у Житомирі. Там один керівник підприємства сказав таку фразу: «Я не в «білому» клубі, але й не в «чорному», тому що плачу податки. Ви – голова податкової, скажіть, хто я? Я сірий, чорний, білий, помаранчевий, рожевий чи блакитний?». Я не міг йому відповісти». Руслан Кравченко, Голова Державної податкової служби України, квітень 2025
- «Бізнес має максимальну недовіру до податкової. Були зловживання при блокуванні податкових накладних, віднесення підприємств до ризикових. У роботі була криза. Кожен департамент був сам за себе, кожна область – сама за себе, вони не комунікували між собою. Я хотів навести тут порядок і створити внутрішню синергію спілкування та співпраці». Руслан Кравченко, Голова Державної податкової служби України, квітень 2025
- «Навіть головний спеціаліст, який має доступ сьогодні, наприклад, до постанови суду про арешт, не може передбачити, що буде в майбутньому з тим чи іншим активом. Він не може передбачити, що завтра буде постанова про зняття цього арешту. Він одночасно не може передбачити, що може бути, наприклад, рішення ВАКС про націоналізацію. Він не може передбачити, що хтось потрапить до санаційного списку або буде виключений». Олена Дума, голова Агентства з розшуку та менеджменту активів, квітень 2025.
- «Відносини з виробниками, які зараз трактуються як маркетинг, були спрямовані на розширення доступності пацієнта до препарату. Зараз ці можливості закриті. Я не розумію, як працювати нам, як працювати виробникам, як співпрацювати, щоб пацієнт отримав доступ до того чи іншого медикаменту». Тарас Коляда, виконавчий директор мережі аптек «Подорожник»
- «Відвідувачі аптек до 70% грошей віддають за електроенергію і квадратні метри, а не за ліки». Катерина Загорій, член ради директорів фармацевтичної компанії «Дарниця»
- «Щоб перейти від моделі виживання до моделі розвитку, потрібна нова архітектура зовнішнього сектора – де головну роль відіграє не зовнішня допомога, а експорт, інвестиції та приватний капітал. Тільки так Україна зможе відновити власну валютну спроможність і стати гравцем, а не прохачем світової економіки». Богдан Данилишин, Голова Ради Національного банку України, академік НАН України, листопад 2025
- «Впровадження польської моделі в Україні, особливо в умовах воєнного стану, не є альтернативою спрощеній системі оподаткування, призведе до майже повного руйнування ССО та масового переходу малого бізнесу на єдиному податку в тіньовий сектор і збільшення схем ухилення від оподаткування». В'ячеслав Черкашин, Старший аналітик Інституту соціально економічної трансформації, листопад 2025
- «Попри зусилля ДСЯО, Міністерства освіти і науки України, а також правоохоронних органів, переламати тенденцію використовувати освіту, щоб уникнути мобілізації, наразі не вдалося. Хоча ми комунікували з ректорами, головами обласних військових адміністрацій і вдалися до певних кроків». Руслан Гурак, голова Державної служби якості освіти, грудень 2025
- «Я на перше місце [системна проблема у відновленні України] поставила б відсутність злагодженості за всіма вертикалями, взаємодії місцевої та центральної влади, пов'язаної з відновленням. Принаймні я не бачу якогось джерела інформації, що дає мені уявлення про наявність таких вертикального і горизонтального зв'язків. Відновлення — це ж не просто щось відбудувати чи збудувати. Це і питання бачення майбутньої економічної моделі, і сценаріїв розвитку подій, і нашого місця у світі, що так швидко змінюється. Загалом у країні, на мій погляд, відсутнє бачення відновлення України як комплексного процесу, пов'язаного з тими структурними змінами в економіці, що відбулися». Тетяна Коротко, заступниця бізнес-омбудсмена, жовтень 2025
- «Більш як половина витрат у медицині у нас або неофіційні, або незаконні. Чому незаконні? Офіційно у нас співфінансування. Іншими словами, співплата медичних послуг не дозволена, офіційного механізму немає. Разом із тим ми прекрасно знаємо, що пацієнти витрачають власні кошти — щось дозаковують, дають «подяки», переводять гроші на благодійні фонди чи ті самі торговельні медичні ФОПи тощо». Олександр Бабляк, керівник Центру кардіохірургічної допомоги медичної мережі «Добробут», вересень 2025
- «Компанія «Укрбуд» зайшла в проект, де за отримання земельної ділянки мали побудувати для школи басейн, але побудували парковку. Там були фігурантами колишній головний архітектор міста Києва і представник забудовника. Ми слухали справу, вклали ресурс, дійшли фактично до кінця, але її закрили за строками давності. Громада нічого не отримала. Аналогічна ситуація була з Охматдитом. І таких справ багато. Олександр Клименко, керівник САП, серпень 2025
- «9 з 10 комбригів вже мають «свого» виробника і, скажу обережно, з якихось причин не готові розглядати альтернативи, навіть якщо їхні же бійці кажуть, що «це саме те, що нам потрібно». А комбриг це все «рубав» на корні, й каже, що «ні, будемо купляти в інших». Олексій Завражний, виробник дронів, вересень 2025

- «З кооперацією все складно. В українців є кілька «зламаних» генів, і один з таких це «ген кооперації». Нам складно ділитися напрацюваннями. Дуже багато колег по цеху свої напрацювання прикривають «парасолькою» і кажуть, що «нікому не дам і не покажу, щоб ніхто не вкрав». Нам навпаки треба ділитися більше інформацією, щоб розвивати всю індустрію». Олексій Завражний, виробник дронів, вересень 2025
- «За оцінками Міжнародної організації з міграції, Міжнародної організації праці нам буде потрібно 8,2 мільйона працівників. Тобто це величезна проблема, яка постає перед нашою країною. І, в першу чергу, ця проблема базується на тому, що у нас демографічна катастрофа – у нас кожного року кількість померлих перевищує кількість новонароджених на 250-300 тисяч осіб. Умовно кажучи, щороку у нас зникає таке місто, як Житомир». Василь Воскобойник, президент Всеукраїнської асоціації компаній з міжнародного працевлаштування, лютий 2025
- «...Якщо ми хочемо бути ефективними і перемогти, маємо здолати корупцію. Для цього в Україні є все. Є антикорупційні інституції, деякі зламані, їх необхідно ремонтувати, давати їм більше гарантій незалежності. Але це вже політична рамка, сфера народних депутатів. У них, до речі, є чіткий план від європейців, за яким треба рухатися». Семен Кривонос, голова НАБУ, грудень 2025.
- «Утилітарне ставлення до держави, коли вона повинна щось тобі дати, походить, як на мене, від патерналізму. Я дав державі, владі відповідальність за своє життя. Вона все робить, я її підтримую, голосую за неї, коли треба, але я делегував відповідальність за своє життя владі. Влада зобов'язана зробити мене щасливим. Це замикає коло — і звідси невдоволення, що я від України нічого не маю». Мирослав Маринович, український дисидент, радник ректора Українського католицького університету, грудень 2025
- «В Україні лишилася оця підгнила соціалістична система «соціалізму з людським обличчям». І це «людське обличчя» від президента до президента розрослося до розмірів ситої морди». Олег Покальчук, соціальний психолог, листопад 2025
- «Ми всі формулюємо вимогу державі: «Держава заплатить». Не заплатить. Забудьте про це. Держава не має коштів. Це кошти платників податків, — нагадав міністр. — Коли ми говоримо про соціальні підходи, повинні говорити, що платники податків мають заплатити неплатникам податків». Денис Улютін, міністр соціальної політики, сім'ї та єдності України, листопад 2025
- «Найголовніше і найскладніше буде прийняти всім громадянам ці нові правила [євроінтеграції України]. Я вже зараз бачу окремі моменти. Наприклад, Сергій Сидоренко напише: «Повертають техогляди», — і всі просто на вухах стоятимуть: «Що ж це таке? Ми ж тільки ніби дерегулювали, а тут знову зарегульованість». Так, але в Європейському Союзі це питання безпеки, і для них це важливий момент. Вони взагалі не розуміють, як може існувати автомобільний транспорт без техоглядів». Олена Сотник, радниця віцепрем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України, листопад 2025
- «Ніхто не наважився закрити слабкі університети, тому в нас гівно з освітою і люди їдуть. Зрештою, ми йдемо на посередній такий компроміс, намагаємося об'єднати університети, навіть не закриваючи ті, які варто закрити. І все одно отримуємо протести, все одно отримуємо пушбек, усе одно демонізуємо людей, які намагаються щось змінити». Тимофій Милованов, президент Київської школи економіки, жовтень 2025
- «Більшість того, що було, — це інвестиції державного капіталу, натомість приватний капітал дуже повільно заходить в Україну. За моїми підрахунками, за три з половиною роки повномасштабної війни українські технологічні компанії залучили близько 30 мільйонів доларів від міжнародних партнерів, не враховуючи інвестицію Rheinmetall, який будує завод. Це надзвичайно мізерна цифра. Глобальному ринку приватного капіталу має бути дуже соромно, що це все, на що він спромігся щодо України». Ярослав Ажнюк, засновник оборонних компаній. Липень 2025
- ✓ **ПЕРЕМОЖЕЦЬ:** «За нашими оцінками, зараз до 60% FPV, що йдуть за держзамовленням, непридатні до застосування взагалі або потребують серйозної переробки. Ще раз: більше ніж половина із 2 млн FPV від держави – непридатні та лежать на складах. Скільки це у грошах? Мільярди». Сергій Стерненко, блогер та волонтер, вересень 2025